

Bÿordning upprättadh Åh 1829 till efterlefnad för Kjeglinge By.

Emellan oss Bÿemän är till befrämjande af ordning fölljande öfwerens-kommelse träffad.

LUND'S UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

397

1mo Då något ärende som fordrar öfverläggning om Bÿens skylldigheter, Tionders utgörande Stängsell skylldigheter Wägars lagning och Broars i-ståndsättande, Bör af ålldermannen kringsändas bref, som innehåller ärendet om samlingen, och motes stället. Den som intet sjelf eller genom ombüd infinner sig innom En timma på samlingen efter den bestämda samlings-tiden Böter Sexton 16 skilling Banco lika Böter erlägger den som Qvar-håller brefwet öfwer en half timma, som han till sin granne bör afsända; den uteblifwande med penninge utlägg, böter dubbelt.

2do På samlingsstället bör anständighet iacktagas ingen bör med hot eller trug annan förslämpa eller ofreda sker dett böte den Bråttslige Sexton 16 skillingar Banco till Bÿens Gassa, och den lidande obetagit att söka laga näpst om han så för godt finner.

3tio Wid dessa samlingar sker úþbord af Brandstodsmedel, Bro, och Tinghuspenningar, Stamboks-medel, Tionde sammanskott, med flera samman-lägg af hwad namn de wara eller komma måge, då de angår hela Bÿelaget,

och ware den som till samlingen icke kommer och rätt för sig gjor bot²⁹.
Trettio Twå skillingar Banco, till Byens cassa, observeras att samman~~397~~
skottet Bör ske minst för Ett åttendedels Mantal, så att ej några mindre
Hemmansbråk må förekomma wid Byens uppbörd samlingsar och äger Ållder och
Ordningsmannen genast uttaga hos den bristande, så wäl dett belopp han
bör betala till utlägget som boterne och behörigen redowisa såsom i ut-
mätningswäg, utan att klagomål må äga rum, och ware den som för denna
tid, omottagit och redowist, en så beskaffad uppörd, som i denna pungt
omnemt är äfwen plicktig att hädanefter darmed taga befattning.

4to Till Sexmän hwilka skola wara Twenne äro plicktige Twå af de yng-
ste och sist till Byen som Åboar komna personer, och hwilka icke förut
bestridt denna tjenst, samt förrättar tjensten Tre års tid.

5to Åhrligen någon af de första dagarna i November månad sker sam-
manträde då den årliga räkenskapen uppgjöres och då en war som icke med
qūitto eller på annat näjacketigt sätt kan styrka wad han för Byen utbe-
talt, får sjelf answara hwad han af Byens medel uppburit. Då erlagges
alla Boter och granskas Bötes Förte/kningen då godtgjöres alla utgifter
för Byens räkning sedan sista redogjorelsen, då ombýtes allder och ord-
ningsmäns beställningarne.

6to För Byens gemensamma räkning anskaffar Ålldermannen en låda med twänne låsar och nycklar därav Ålldermannen förvarar En och ordningsmannen En. I denna Låda förvaras skrifmaterialer Bystämmo Protocoller Bötes Förteckningen; Enskiftes Chartan, med Conference Protocoller, och Stängsell Fördelningen; Bördningen med de därtill hörande Författningar och Kungörelser, Hällskjutts och Brandstod Längderne Förteckning, och Quittencer, för alla af Byen utgående Tionder, med flera handlingar, som künna lämna nödiga upplysningar för eftertiden och gjöres alt därå en ordentelig Forteckning som noga förvaras.

7mo Skulle någon stölld ske innom Byleaget så får Ållder och ordningsmannen, genast anställa granskning innom Byens område utan någon Kronebetjente åtgärd.

**LUND'S UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV**

8^{wo} Intet Inhysses John får wistas, hwarken hos Åboar eller Husmänner, utom de answara, för deras underhåll, så att de ej komma Byleaget till tunga, utan bör Socknestämma först kallas innan någon obemedladh person inflyttar till Byen.

Denna öfverenskommelse, som wi här undertecknar med våra namn önskar wi att han må blifwa hos Konungens Höga Befallningshafwande fastställd.

31.

Kjeglinge den 25 November 1829.

397

Hans Andersson N:o 6. Hans Pehrsson. Anders Måansson N:o 8.

Ohla Pehrsson N:o 10. N:o 12 Lars Nilsson. N:o 5 Hans Nilsson.

Peter Andersson. Mårten Andersson. Hans Andersson.

Pehr P.M.S Mårtensson. Åke Måansson. Eric Broersson.

Pehr Erlandsson N:o 3. Ohla Andersson N:o 6. Nils N.A.S Andersson.

Pehr Rasmusson N:o 5. Lars Larsson N:o 5. Jöns Nilsson.

Jeppe Pehrsson N:o 2. Nils Jonsson N:o 5 o.8. Pehr Hansson N:o 5.

Anders Hansson N:o 12. Jöns Christensson N:o 11. Pehr Gronberg.

Jöns Ohlsson N:o 2. Pehe Swensson. Jöran Nilsson Nummer 12.

Hans Jönsson N:o 1. Truls Andersson N:o 5. W.H.Winbergh.N:o 11.

(Förvaras i Keglinge bys låda.)

LUND'S UNIVERSITETS
----- FOLKMINNESARKIV -----

Arrie (Oxie härad). Meddelare: 85-årige f.kommunalordföranden och landtbrukaren Anders Nilsson, Arrie, född i Eskilstorp (Oxie härad) **397**

Ålderman byttes alltid Mårtensdag. Då hade man gille hos den afgående åldermannen. Samlingen var kl.1. Först åts meafton, och sen var det kaffe och konjak. Räkenskaperna gjordes upp vid en toddy, och sen blef det smör och bröd och gås. Därefter spelade man kort, "knektepass" och drack toddy tills vid 3-tiden på morgonen.

Sysslan gick om på bönderna efter hemmanens nummerordning.

Präst, klockare och husmän voro fria från att vara åldermän.

Medhjälpare hade han inga. **LUND'S UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV**

Bystämmorna hölls hos åldermannen och kallelsen skedde genom om-gångsbrev. Horn eller rtrummor här har jag aldrig hört talas om, men åldermanslåda fanns med handlingar i, som följde åldermannen.

För en 16-17 år sedan upphörde åldermansinstitutionen, och det bestämdes att kommunalordföranden skulle förvara lådan med inneliggande handlingar.

Arrie bys låda är av fur, grönmålad och järnbeslagen. Locket lyftes på hängslor. Den är märkt "Arrie 1853," målat på framsidan i vitt.

Längd 44 cm. bredd 30 cm. höjd 28 cm. (*Foto*)

Emellan oss Arrie Socknemän, är till befrämjande af ordning, följande, öfverenskommelse träffad..

LUND'S UNIVERSITETS
FOLKMÖJLIGHESARKIV

397

1mo Då något ärende, Som fodrar öfverlägning om Byens skyldigheter, tionders utgjörande, stängsels skyldigheter, wägars lagning, Broers i-stånd sättande, böre af Åldermän, kring sändas bref, Som innehåller ärendett om samlingen och mötes stället, den som intet sjelf, eller genom ombud infinner sig inom en timma på Samlingen, efter den bestämda samlingstiden, Böter 16 Skl:banco, lika böter erlägger den, som qvarhåller brefwet öfwer en half tima, Som han till sin granne bör aflempna,.

2do På samlings stället, bör anständighet iackttakes, ingen bör med hot eller trug annan förslämpa, eller ofredda, sker dett, böter den brokliga 24 Skl:Banco till Byens kassa, och den lidande obetaget, att söka laga näpst om han så för godt sýnes,.

3^{tio} Wid dessa Samlingar ske upbörd af brandstöds medel, Bro och tinghús penningar, stamboksmedel, tionde Saman skott, med flera Sammlägg af hwad namn de wara eller komma må, då de angår hela Byelaget, och ware den som till samlingen, wid sådåna tillfällen icke kommer, och Rätt för sig gjör Böter 32 Skl:banco till Byens kassa, warför utan utskulden

eller tillskottet af fjerding och Åldermannen må få uttagas, och 34.
behörigen redowisas, så som i útmättnings wäg, utan att klagomål må äga
rüm, och wara den som för denna tid, emottagit och Redowist en så beska-
fad upbörd, Som denna punckt omnänd ~~ärslitafven~~ plicktig att häданefter
der med taga befattning. LUND'S UNIVERSITÄTS LIBRARIENS FOLKMINNESARKIV 397

4to Till Sexmän hwilka skulle vara 2^{ne}, äro plicktiga twå af de yng-
ste och sist till býen som åboer komne personer, och hwilka icke förütt
bestridt denna tjenst, hwilka förblifwa i Twå åhrs tid,.

5to Årligen å någon af de första dagerne, af November månad, skjer
Samanträde, då den Årliga Räkenskapen úpgöres, och då en war Som icke
med quitto eller på annat möjacket Sätt kan styrka hwad han för býen
utbetalt, får sjelf answara, hwad han af býens medel upburit, då erläg-
ges alla böter, och granskas bötes förteckningen, då godt göres alla út-
gifter för býens räkning, Sedan sista redogjörelsen, då ombýtes ålder och
ordningsmäns beställningarne, och då ombýtes Sexmän.

6to för býens gemensáma räkning, anskaffer Åldermannen en låde med
2^{ne} lås och Nýckler, deraf Åldermannen förvarer en, och fjerdingsmannen
en, i denna låde, förwaras skrifmaterialer, Býe stämma Protocoller, bö-
tesförteckninger, enskiftes Cartan med Conference Protocoll, och stäng-

LUND'S UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

sellfördelningen, Bÿ ordningen, med de dertill hörande författninger^{35.}

och kungörelser, Hålskjuts, och brandstods längderne, förteckning eller
quittencer öfwer alla för bÿen utgående tionder, med flera handlinger,

Som künna lemna nödiga upplysningar för eftertiden, och gjöra derå, alt

en ordentlig förteckning, som någa förwaras, •

397

Denna öfwerens komelse, Som wi här undertecknad med våra namn ønske
wi, att hom må blifwa wid Konungens höga befallnings hafwande fastställd.

Arrie : d 12:te April 1828. Lars Samuelsson.

Pehr Jönsson N:o 19. Hans Hansson N:o 21. Truls Adersson N:o 2.

Nils Rohlsson N:o 17. Sven Flink No 2. Anders Hansson N:o 23.

Pehr Anders Son N:o 2. Svän Hansson N:o 21. Sven Pehrsson N:o 18.

Jöns Mårtenson No 4. Anders Jönsson N:o 6. Jöns Persson N:o 18 o 20.

Ola Svensson N:o 23. Lars Rasmusson N:o 1 x 16.

Pehr Andersson N:o 1. 16. A, Andersson No 9 x 11. Måns Olsson.

Jöns Pahlsson — Jöns Svensson 13 o 15.

O. Pehrsson N:o 5. Hans H A S Andersson N:o 9. 11.

(Afskrift efter originalet i Arrie bys låda. Stadfäst den 4 december 1828
af K.B. med tillagd uppmaning: "Warandes Ordningsmannen owillkorligen an-
swarig, att det som inflyter, vårdas till nytigt ändamål och ej till
förtäring.")

Förteckning på de handlingar och effekter som tillhöra Arrie By, 36.
upprättad År — 1841.

- 1o Byordning upprättad år 1828 till efterlefnad för Arrie By.
- 2o Handlingar angående delning af Byens vägar upprättad den 30 Augusti
och 16 October 1841. af Herr Förste Landmätaren L.B.Falkman. 397
- 3o Contract upprättadt den 3.April 1839, emellan en del Åboar och Enkan
Pernilla Nils dotter, rörande hennes underhåll m.m.
- 4o Protocoll hållet den 25 Junii 1838. wid Oxie Härads-Rätt rörande in-
rättande af Plog- Eller Snöskotningslag.
- 5o Protocoll hållet wid samma Häradsrätt den 22 Junii 1840. rörande nytt
Brandstods Reglemente. LUND'S UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV
- 6o Contract upprättadt med Gästgifwaren Almström i Klörup, angående
Hållskjutsens utgörande.
- 7o ll stn: särskilda qvittenser för Diverse utlägg för Byens räkning.
- 8o Förbindelser af Husaren Hagström och Husmannen Jöns Bertillsson i
Arrie att i år answara Trumman öfwer Landswägen Öster om byen.
- 9o Landmätaren Falkmans betyg den 1.Maij 1839. rörande bredden å Kyr-
kowägen.
- 1lo Samme Landmätares uträkning öfwer Arrie bys andel å Westra Landswägen.

12o Magazin för veterinär Wetenskapen af Tidén. (Bok)

13o Kammar Collegii Utslag rörande Östra och Vestra Landsvägarne. 2^{ne}

Exemplar.—

14 Förbindelse den 5 mars 1842 af Anders Matts son, Håslöf, om årligt underhåll till Enkan Karna Jönsdotter.—

397

15 Beskrifning öfwer Arrie Bys andel i Östra Landswägen.—

16 Uträkning öfver Spannemålen till Malmö Skola, som utgöres af Hela Byen,

17 Contrakt emellan Lars Samuelsson och Byen, om aflämnandet för under-
håll ; En Tunna Råg.— *LUND'S UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV*

(Afskrift af originalen i Arrie bys låda. 13 - 17 skrifna senare än
1 - 12.)

I Arrie bys låda finns bl.a. två anteckningsböcker för åldermännen.

På den enas titelblad står:"För Tecknings Bock till hör Arrie By - 1857

Som medföljer åldarmanen Samt bys låda -. Den innehåller åldermännens anteckningar angående utgifter och inkomster. Afslutad 1857 17/11, 1870
11/11, 1871 11/11, 1858 8/11, 1860 14/11, 1861 6/11, 1863 11/11, 1864
11/11, 1872 11/11, 1873 11/11, 1865 10/11, 1867 13/11.

Den andra boken har titeln Åldermans Bok börjad den 11 Nov.1873. Af-
slutad 1874 11/11, 1877 12/11, 1878 12/11, 1879 12/11, 1881 26/11,

38.

1885 13/11, 1886 22/11, 1887 11/11, 1892 12/11, 1894 10/11, 1895 9/11

(Kontant i Kassan 1 öre), 1896 11/11, 1901 23/11, 1903 14/11.

LUNDs UNIVERSITETS

FOLKMINNESARKIV

Eskilstorp (Oxie hd.) Meddelare: Landbruken Anders Nilsson, 39.
Arrie, född i Eskilstorp. LUND S UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Ålderman byttes alltid Mårtensdag vid Mårtengillet. Byamännen kallades genom omgångsbref. Den som kom för sent till samlingen fick böta 50 öre till kassan, och den som blef borta utan förfall en krona.

397

Sysslan gick om efter hemmanens nummer.

Husmännen voro aldrig åldermän. Men en gång kom en husman med på samlingen. Husmannen hade bara tre tunnland jord. Riksdagsmannen Christoffer Larsson var med på samlingen och han hade 300 tunneland jord i byn. Husmannen var inte riktigt nykter och tog suparna ihop med bönderna. Då sade riksdagsmannen: "Den här stämman går oriktig till. Hur ska då väl gå för dig," vändande sig till husmannen, "ska ja ta suppa, får ja ta 100, innan du tar en"!

Byastämmorna hölls hos åldermannen. Denne skulle bl.a. hålla reda på strandängarna, så att bönderna inte släppte dit fluga kreatur än det var tillåtet. Han kallade bönderna med omgångsbref. Horn eller trumma har inte funnits, det jag vet.

Fru Ahlstad (Skytts härad). Meddelare: Landtbrukaren Olof Chri-
stoffersson, Fru Ahlstad. LUNDSS UNIVERSITETETS
FOLKMINNESARKIV

Ålderman byttes om Mårtensafton. Den afgående åldermannen gjorde då
ett storartat gille.

397

Åldermannen valdes aldrig. Sysslan gick alltid solrätt om på hem-
mansägarna.

Husman var fri från uppdraget, men den gåraman, som var sjuk, fick
ändå vara ålderman.

Sexmän funnos också i byn.

Åldermannen hade hand om räkenskaperna, tillsyn af gärdesgårdar,
fältens besäende i laga ordning.

Bystämmorna hölls på senare tiden hos åldermannen. Förr i världen
hölls de i byn på nummer 16, under tre stora askar. Askarna voro så
höga, att de gamle från dem kunde åse engelsmannens bombardemang af Kö-
benhavn år 1807, Askarna voro omgifna af en vall.

Byamänner samlades genom tutning i byahornet. När tattare kom till
byn, tutade åldermannen samman byamänner, för att de skulle hindra tattar-
na att komma in i byn. Hornet finnes ej i behåll. I senare tid samman-
kallades byamänner genom omgångsbref, som, om det var brådtom, hade fjä-

40.

der och i äldre tid en svedd pinne. Detta bref gick alltid solrätt om.

Åldermanslådan var af fur, aflång, försedd med lock att dra (skjuta ut). Den åtföljde åldermannen och i den förvarades byns handlingar, hvilka brunno upp samtidigt med Viktoria Benedictssons hem på 1860-talet. **397**

Kistan försvann, sannolikt i någon kakelugn, efter att på sistone ha använts af ett fattighjon till förvaringsplats för potatis under kristiden 1914 - 1920.

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Åldermansinstitutionen försvann på 1860-talet.

V.Virestad (Bösars socken, Skyts härad). Meddelare: 70-årige landt-brukaren och kommunalordföranden Per Olsson, V.Virestad.

Åldermanssysslan skiftade innehafvare vid Mårtenstiden. Den afgående åldermannen gjorde då gille, och förr i världen slutade detta med att man klockan 12 på natten följde den nye åldermannen hem, och så åt man frukost hos honom. Alla gäfvo vardera 75 öre till gillet, vilka upptogos af den gamle åldermannen, som ju gjorde gillet.

Sysslan gick omkring på hemmansägarna efter hemmanens nummer.

Präst, klockare och husman voro fria från sysslan. Den som var sjuk fick i alla fall ge sina 75 öre till gillet, och sedan han tillfrisknat vara ålderman.

LUND'S UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

42.

Åldermanen hade att tillse vägar och broar, bys allmänning, källa och vattnings. Några medhjälpare hade han icke.

Byamänner sammankallades med omgångsbref, och om det var brådtom med samlingen, var det en fjäder i lacket.

Åldermanen förvarade byns handlingar i åldermanslådan.

397

Åldermansinstitutionen finnes ännu kvar i denna by. År 1920 lät man förfärdiga en ny kista, i vilken byns handlingar (ingen byordning) förvaras. Den är av fur, blåmålad, på locket prydd med tulipaner och på framsidan med "V. Virestad 1920" i vit färg. Locket fälles upp. (Foto).

Bösarp (Skytts härad) Meddelare: Landtbrukaren Per Olsson, Bösarp.

Ålderman byttes om Mårten, då den gamle åldermanen gjorde gille.

Sysslan gick solrätt om men icke efter hemmanens nummer som i vanliga fall, för byn är en gång i världen felskiftad så att numren komma avigt om.

Prästen, klockaren och husmännen voro fria från sysslan.

Bys låda, i vilken handlingarna förvarades, följde åldermanen. Säväl lådan som handlingarna blevo uppbrända vid en gårdsbrand på 1890-talet. Åldermansinstitutionen finnes ännu kvar i denna by.

Uggelarp(Anderslöfs socken, Skvitts härad). Meddelare: 70-årige landt-
brukaren Lars Larsson, Uggelarp, född i Hammarlöf.

397

Åldermanssysslan skiftade innehavare om Mårtensdag. Den afgående ål-
dermannen hade då gille för bönderna i byn. På natten tutades i hornet,
och man följde den nye åldermanen hem och fortsatte drickandet hos honom.

Sysslan gick om på bönderna efter hemmanens nummerordning.

Husmän voro ej åldermän. Den som var sjuk fick ha sysslan, så snart
han blef frisk igen.

Åldermannen hade att taga upp sjöarrenden och tillse vägar och broar.
Han hade inga medhjälpare.

Bystämmorna hölls, åtminstone på slutet, i byskolan, och till dessa
kallades bymänner genom omgångsbref.

Åldermannen förvarade byns handlingar i kistan, men var den finns,
är inte så godt att veta.

Byn hade ett horn. Det var ett oxhorn.

Åldermanssysslan upphörde för 20 - 30 år sedan.

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

44

Hammarlöf (Skytts härad). Meddelare: 70-årige landbruksläraren Lars
Larsson, Ugglarp, född i Hammarlöf.

397

Ålderman byttes alltid Mårtensdag, då den gamle åldermannen hade gille. Den nye hade sitt gille dagen efter.

Sysslan gick om efter hemmanens nummerordning. Husmännen var fria, men den, som var sjuk, var fri så länge sjukdomen varade.

Åldermannen hade inga medhjälpare. Han kallade till byastämmor genom omgångsbref. Stämmorna hölls än i den ena än i den andra gården, efter en särskilt uppgjord ordning.

Horn fanns ej.

Åldermannen förvarade byns handlingar, men låda har aldrig funnits i min tid.

Meddelanden

LUND'S UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

397

Meddelanden af skilda personer i södra Skåne.

I Södra Sandby, Torna härad, fanns ett gammalt byahorn, fullklottrat med initialer. Äldsta årtal var visst 1611.

I Tågarps by, Burlöfs socken, Bara härad, finnes ett byahorn af koppar.

I Hököpinge byttes ålderman om Mårten. På natten efter gillet hos afgående åldermanne gick man till den tillträdande.

Hermanstorps by, Håslöfs Socken, Skytts härad, bytte ålderman om Mårten.

Ö.Espinge by, vid Hörby, bytte ålderman den 1 maj. I byn finns kvar det gamla byahornet.

V. Ingelstads by (Oxie härad). Meddelare: Landtbrukare Nils Larsson,
V. Ingelstad.

Ålderman byttes alltid om Mårten, då den afgående åldermannen gjorde ett bra gille där gåsen alltid var på bordet.

Sysslan gick omkring på bönderna efter deras hemmansnummer. Präst, klockare och husman voro fria från uppdraget men inte änka.

Åldermannen samlade byamännen till bystämmor med omgångsbref. Horn har jag aldrig hört talas om här.

Min fader var byns siste ålderman och det var år 1900.

Byns låda skall finnas kvar men var var omöjligt att få reda på.

V. Kärrstorp (Oxie härad). Meddelare landtbrukaren August Österberg,
V. Kärrstorp.

Förr byttes alltid ålderman Mårtensafton men numera vid mårtensdags-tid. Den afgående åldermannen gör då gille för byalaget och förr i värl-den åt man dagen efter frukost hos den nye åldermannen.

Sysslan går omkring på hemmansägarna efter nummerordning.

Befriade från sysslan äro präst, klockare och husman, änkor också,
för det var bara män med i laget.

397

På åldermansgillet valdes sexmän och de gick mera som poliser.

Byastämmor hållas på kommunalrummet dit byamänner kallas genom omgångs-
bref som åldermannen skickade. Horn eller trumma eller sådant har jag al-
drig hört talas om här i byn.

Byns handlingar förvarades i åldermanslådan, som alltid följer ål-
dermannen.

Åldermansinstitutionen finnes ännu kvar i denna by.

Lådan är af fur, brunmålad sinkad i hörnen. Några små figurer i gult
äro påmålade här och där. Locket drages ut. Å detsamms finnas tre små ur-
tagningar att tjäna som fingerfäste vid utdragningen. Den är c:a 40 cm.
lång, c:a 25 cm. bred och 25 cm. hög. (Foto). I lådan förvaras bl.a. rät-
tegångsprotokoll och räkningar (flera i halfruttet tillstånd) samt en
byordning af år 1832.

Till en framtida efter Rättelse Och Olägenhets undvikande hafwa wi Samteliga underskrifna Kjerstorps Åboar uprättad följande Býordning Nembln -

1mo Åligger det Åldermannen att dagen före Samlingen med Åboarne utskicka budnings Sedlar, Som circulerar man från man i býelaget, efter passande skick och hemans läge, Samt utsatt klockslag och ställe war Samlingen skall wara, Försumar ålderman detta böte Sexton skilling Banco warje gång. Samma Bot wara för hvor och en Åbo Som ei sjelf eller hafwer Sitt Säkra om-
bud inom den på Satte Tjmmans utgång är på Samlings stället. -

2do Lika bot wara för den eller de Som ej genast afskickar budnings Sedeln.

3to Skulle Ålderman få Så hastiga Order, att Sammanträde bör skie Sama dag orderna mottogs wara från Böter fri; men åboarne eller dess ombud möter lika med förra eller answara de utsatte böterne, .

4o Då frågan är om penninge utgift i hwad afseende Som hälst, skall hwarje åbo Sig sjelf på Samlingen inställa, Så wida lagligt hinder ej är i vägen, då han ställer et Sådant ombud Som är försedd med hwad honom åläggas att genast Clarera försumas detta Böte warje gång Trettjo Två skill Do mynto.

5o Att ei ledsna ungdom och tjenstehjon efter längre tids arbeta, Så hafwa wi beslutet, Så wida det ej af Höga wederbörande oss förbjudas, att nämde ung-

397

dom får roga Sig en afton hos warje åbo om året men ej på högtids eller böndagar, och blir det på husbondens answar om någon utbrister i Swordom oljud, eller andra grälaktighetter, eller njuter näjen öfwer Kln Ellofva om aftonen, skier detta böte Så wäl Husbonde Som de brottsliga wardera

Tre Rdr Banco -

397

6o Den tjensthjon Som ej ingåt på års Tjenst, får ej infinna Sig i de förut omnämndes näjen icke heller någon Som ei tillhör deras ungdoms näjen, med mindre den eller de äro därtill af någon kallad, och det af de andra gemensamt bewiljas. skulle Åboen på stället på eget bewåg Sistnämde bewilja, och lämna plats, böte Tre Rdr alt lika mynt.

7o Hwilken Åbo eller Hemmans ägare inom Byelaget Som utbrister i trätör och Swordomer wid hwad Samlings tillfälle Som hälst, Böte Tre RDr do warje gång.

8o Den Som ei i godt will utbetale de böter honom kan åläggas efter förskrefne Puncter, äger ålder och fjerdingsman, hos den Saāma utpanta till Capitalets eller bötternes belopp, dock får ej den utpanta waran bortsäljas förr än efter åtta dagars förlopp, under hwilken tid ägaren äger det Saāma inlösa. -

LUND'S UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

50

90 Alla åfwan nämde böter Som kan före komma förwaras af åldermannen, och af honom wid tjenstens slut redowisas, och kommer Samma medel att användas till Byens gemensama behof. -

397

Detta alt hafwa wi med egen hand underskrifvit och anhålla wi
Aller Ödmjukast, om Konungens Hög Resspectiva Befallnings Hafwandes stad-
fästelse här å. Kjerstorp d. 29 d Juni 1832

Jöns Nilsson Hans Andersson Ola Jonsson

Nils Danielsson Ola Iönsson Jöns Jepp Son

Nils Andersson Ola Rasmusson Josef Trulsson

Pehr Olson Jöns Jonsson Pehr Ols Son

Anders Olsson Rasmus Knutsson Anders Swensson

Maurits Hansson Jöns Larsson Hans Andersson

Nils Pärsson

(Stadfäst vid landskansliet den 24 juni 1832 med tillägg:
"dock at böterne, som i följd heraf kommer at utgå, till gagnliga ändamål
användas".)

(Afskrift efter originalet i Kärrstorps åldermansläda)

Kiaby (Willands härad). Meddelare: 80-årige landtbrukaren Nils Nilsson, Kiaby. **LUND'S UNIVERSITET'S
FOLKMINNESARKIV**

Den första maj byttes alltid ålderman. Då gör den afgående åldermanen ett storgille, och vid det göres byns räkenskaper upp. **397**

Sysslan går omkring på bönderna efter hemmanens nummerordning.

Befriade från sysslan äro präst, klockare och husman, men änka är inte befriad.

Åldermannen skall sköta byns räkenskaper och förvara handlingarna.

Dessa har han lösa, för vi har ingen åldermanslåda.

~~Han~~ har inga medhjälpare, och det skulle ju inte behöfvas, eftersom han nästan inte har någonting att göra.

Byns stämmor hållas hos åldermannen. Han sammankallade bönderna genom budskickning. En husman arrenderar ett stycke jord af byn och betalar arrendet med att gå bud för åldermannen. Han går från gård till gård, hur som helst, men helst gårsgång. Före skiftet 1816 sammankallade åldermannen byamännen med tutande i horn. Hornet var af en engelsk kviga, sade folk. Jag försökte blåsa i det en gång, men det gick inte bra. Var det finns nu, om det ens finns, vet jag inte.

Åldermansinstitutionen finnes ännu kvar i alla byarna här uppe. Det gick likadant till, som här i Kiaby, i Ivö, Österslöf, Gualöf.

Måsheddinge (Esarps|socken, Bara härad).

Meddelare landbrukarna Anders Hansson och Jöns Christiansson, båda födda i Måsheddinge och nu omkring femtio år gamla.

397

Åldermansinstitutionen finnes ännu kvar här. Det enda uppdraget inom detsamma, som nu existerar, är chefskapet över snöskottningen. Här likaväl som i grannbyarna byttes ålderman om Mårtensafton. Sysslan gick om på bönderna efter hemmanens nummerordning. Husmän funnos icke i byn. Den som var sjuk satte annan i sitt ställe tills han tillfrisknat. Om knäflingar ha varken far eller farfar berättat. Horn har man inte haft, det man kan minnas. När åldermannen behöfde sammankalla bymännen, skickade han iväg ett brev eller en lapp, där det stod så här någonting: "Alla Måsheddinge åboar kallas att möta hos åldermannen på måndag klockan sex för att besluta om brolagning."

Hela Måsheddinge består af domkyrkohemman. Patron Axel Nilsson på Klågerup berättade, att hemmansåboarna en gång av någon orsak blivit osams med sina barn, och de beslutade göra dem arflösa, varför de skänkte sina hemman till Lunds domkyrka, dock under förutsättning att man där

LUND S UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

skulle allt framgent läsa själamässor över dem. Bönderna i byn berätta om hemmanens övergång till domkyrkan följande: Två fröknar på Klågerup (skänkt för att sona sitt brott) (Se Jöransson - Skånes Landsbygd!)

397

I Måsheddinge bys åldermanslåda förvaras byns handlingar, diverse äldre (1800-tals) överenskommelser bl.a. en sådan angående väglagning och en angående åldermannens tillsyn över att det är ordning och reda vid hämtning av grus i byns gemensamma grustag, daterad 1852, samt en byordning publicerad i Sydsv. Dagbl. vid dess "Mårtenspristäflan" 1923. Eftersom ordningen här icke återgivs efter originalet gjordes en med originalet överensstämmende afskrift.

Åldermanslådan är av fur, sinkad i hörnen. Den är 43 cm. lång, 24,5 cm. bred och 14 cm. hög. I sen tid har den utväntigt målats med grön oljefärg. Locket drages ut längs med långsidorna anbragta rännor. (Se foto.)

Byordning. (afskrift).

By Orning.

1. Wi underteknade Måsheddinge Åboar hafwer Öfverenskommett att i byla-

get hålla en Sådan erordning att wi wid minsta bud eller order från årningsmannen Skolla mötta wid påsatt kläckslag, eller Skall den uteblifwande böta Sexten sk. Banco.

397

2° Den der i bylaget med oärning, Trätor och wäsen will störa årning och sjek, han Skall böta Trettiotwå sk.banco.

3^{die} Om der er någon Som förhåller årdorna Så att andra derigenom blir hindrade att komma, Så skall han böta Trettiotwå sk. Banco.

4^{die} Årderna Skall årningsmannen afsenda ett dyng förut innan Samling Skall Sje, om ej husbonden kan komma, Så Skall han annan i Sitt Stelle Sända till att höras ock besvara Sin rättighet:

5te Ock de till böter förfallne Will di ej med godo böta för den punkt Som di är Skyldiga, Så Skall Samteliga Åboar genast gå att panta Ock detta är med allas vårt Samtycke ock egenhändiga underskrifter Måsheddinge den

10 novenber 1834.

LUND'S UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Lasse Matts Son.

Ola Pehrs Son.

Anders Hans Son.

Lars Pehrs Son.

Nils Hans Son.

Nils Pehrs Son.

Jacob Anders Son.

LUND'S UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Med Ofvanstående handling förklarar wi oss nögda Som härmde intygas.

Mossheddinge Den 10. November 1866.

Jöns Christoffers Son. Nils Nilsson. Anders Jacobsson.

397

Sören Svens Son. Jöns Persson. Bengt Larsson. Nils Svensson.

Lars Pehrsson. Hans Christoffersson. Anders Jönsson.
